

PHARE-ABC

Annak ellenére, hogy Magyarország és az Európai Unió között a csatlakozási tárgyalások 1998 tavaszán, a kormányközi érdemi tárgyalások november elején megkezdődtek, a közvélemény-kutatások eredményei szerint a magyar lakosság és a vállalkozások EU-val kapcsolatos konkrét tárgyi ismeretei nagyon hiányosak. Valószínűsíthető, hogy az ismerethiány még nagyobb a PHARE-programokkal kapcsolatban.

A felmérési eredmények azt igazolják vissza, hogy az Európai Unióval kapcsolatos ismeretek általánosabbá tételét a marketing-kommunikáció eszköztárának szélesebb körű alkalmazásával is erősíteni lehet.

Ennek szellemében folyóiratunk 1998/6. számának kiemelt rovata a hazai vonatkozású PHARE-programok és azok intézményrendszerének áttekintését tűzte ki célul. Az Európai Bizottság Magyarországi Delegációjának bemutatkozása mellett a PHARE-programok történeti áttekintésével és jövőképeinek felvázolásával foglalkozik egy-egy összefoglaló cikkünk. Ezek keretében két területet emelünk ki, nevezetesen a regionális fejlesztésekre és a kis- és középvállalkozásokra vonatkozó programokat. Az egyes cikkek mellett igyekeztünk hasznos információkat is olvasóink rendelkezésére bocsátani.

Reméljük, hogy ezen rovatunk is kiváltja az Önök érdeklődését.

A témát következő számunkban folytatjuk. (A szerk.)

Bemutatkozik az Európai Bizottság Magyarországi Delegációja

Küldetésünk Magyarországon

Az 1989-es nagy változásokra válaszul az Európai Bizottság 1990-ben Delegációt állított fel Budapesten. A Delegáció rendelkezik az összes diplomáciai előjoggal és mentességgel valamint képviseli a Bizottságot a magyar kormánnyal való kapcsolatokban. Tevékenyen részt vesz Magyarország európai uniós csatlakozásának előkészítésében. Feladatokat koordinál az EU segélyprogramjával, a Phare-ral kapcsolatban, amely az Európai Bizottság fő pénzügyi eszköze a csatlakozás-előkészítési stratégiában. A Delegáció további feladata, hogy tájékoztassa a magyar lakosságot az integrációs folyamatról. Nem kínál közkönyvtári szolgáltatásokat, de tájékoztatással segíti az érdeklődőket.

10 kérdés Magyarország csatlakozásáról

• *Miért olyan fontos az integráció?*

Az európai integráció elsősorban mint a világ stabilitásá-

nak egyik fenntartó ereje fontos. Az Európai Közösséget a II. Világháborút követően alapították, amikor egyes országok úgy határoztak, hogy a háború újbóli kitérését gazdasági és politikai együttműködéssel előzik meg. Ez a döntés majdnem ötvenévi békét hozott. Az Európai Unió másik nagyobb eredménye az egységes piac megteremtése, amely az országok és az állampolgárok jólétét egyaránt növelte és Európát képessé

tette arra, hogy a növekvő globalizáció és verseny világában gazdasági hatalommá váljék.

Az Európai Unió egyik alapelve a kezdetektől fogva az volt, hogy az integrációnak minden európai ország számára nyitottnak kell lennie. Európa mesterséges megosztottsága miatt ez a lehetőség a közép- és kelet-európai államok részére elérhetetlen volt 1989-ig. Az integráció Közép- és Kelet-Európával ma a következő évszázad elsődleges célkitűzései közé tartozik az Unió és a jelölt államok számára, amelyek visszakerülnek

„
Az Európai Unió egyik alapelve,
hogy az Integrációnak minden
európai ország számára nyitottnak
kell lennie. Európa mesterséges
megosztottsága miatt ez a
lehetőség a közép- és
kelet-európai államok részére
elérhetetlen volt 1989-ig.

”

Európa vérkeringésébe, és kihasználhatják a tagság felkínálta összes előnyt és lehetőséget.

• *Melyek az integráció előnyei Magyarországra?*

Az előnyök számosak: a nemzetek nagyobb közösségéhez való tartozás és a világban elfoglalt biztos hely megfoghatatlan előnyétől addig a kézzelfogható haszonig terjednek, amelyet a világ legnagyobb egységes piacának tagjai élveznek, az evvel járó növekedéssel és foglalkoztatási lehetőséggel. Az uniós tagság a Magyarországon 1989 óta véghezvitt demokratikus és gazdasági reformok konszolidációját és visszafordíthatatlanságát jelenti. Ezenkívül mihelyt Magyarország csatlakozik az Unióhoz, hozzájut a Strukturális Alapokhoz is, amiket az Unió legkevésbé gazdag régióinak fejlesztésére szolgál. E lehetőségeket olyan országok alkalmazták nagy haszonnal tagságuk első éveiben, mint Írország és Portugália.

• *Milyen előnyök kínálóznak az állampolgárok számára?*

Az uniós tagság az állampolgárok számára állandóan javuló életminőséget biztosít. Ez olyan területeken jelent biztosítékot a magas színvonalra, mint a környezetvédelem, egészségügy, szociális biztonság és munkavédelem.

Az Európai Unió állampolgáraként Ön szabadon utazhat, dolgozhat, tanulhat vagy élhet bármelyik Tagállamban. Ez magába foglalja a cégalapítást egy Tagállam területén és a társadalombiztosítási szolgáltatások igénybevételéhez való jogot az Ön és családja számára. Szavazhat a lakóhelye szerinti helyi/helyhatósági és az európai parlamenti választásokon, sőt, mindkettőn jelöltként is indulhat. Minden EU-polgár bármely Tagállam diplomáciai és konzuli védelmére jogosult az EU határain kívüli ország látogatásakor. Az EU állampolgárának lenni kiegészíti a nemzeti állampolgárságot, nem helyettesíti azt.

A csatlakozás-előkészítési időszakban a magyarok már résztvehetnek olyan EU közösségi programokban, mint a Socrates, a Leonardo da Vinci, a Fiatalság Európáért és a Kaleidoscope. Ezek igen sikeres programok, amelyek segítik az európaiak Tagországok közötti szakmai, képzési és kulturális cseréjét.

• *Mi a menetrendje Magyarországnak Európai Unióhoz való csatlakozásának?*

1998. március 31-én elkezdődtek a tárgyalások az Európai Unió és Magyarország között. Ez pontosan négy évvel követte Magyarországnak hivatalos tagfelvételi kérelmének 1994. március 31-i benyújtását. A tárgyalások egyidejűleg hat jelölt országgal kezdődtek meg – ezek Magyarország, Lengyelország, a Cseh Köztársaság, Szlovénia, Észtország és Ciprus –, de nem szükségszerűen fejeződnek be egy időben. Minden országot külön-külön értékelnek majd.

Magyarország csatlakozásának pontos dátuma Magyarország azon képességétől függ, hogy megfelel-e a csatlakozási feltételeknek.

• *Melyek az Unióhoz való csatlakozás követelményei?*

1993. júniusában a koppenhágai Európa Tanács az alábbi csatlakozási kritériumokat állapította meg:

- a kérelmező országnak el kell érnie azon intézmények stabilitását, amelyek garantálják a demokráciát, a jogrendet, az emberi jogokat és a kisebbségek tiszteletét és védelmét;
- működő piacgazdasága kell, hogy legyen, valamint képessége, hogy megbirkózzék a versenyhelyeztetel és az EU-ban működő piaci erőkkel;
- képesnek kell lennie a tagsággal járó kötelezettségek teljesítésére, azaz elfogadnia a Közösség jogi és intézményi kereteit, amelyek *közösségi jogrendként (acquis communautaire)* ismertek, ebbe beletartozik a politikai és pénzügyi unió céljainak betartása is.

Ahogy az Európai Bizottság 1997. júliusi *Véleményében* jelezte, Magyarországnak középtávon képesnek kell lennie ezen kritériumok teljesítésére, ha folytatja jelenlegi erőfeszítéseit.

• *Mi az „Agenda 2000” és a „Vélemény”?*

Az Agenda 2000 egy európai bizottsági dokumentum, amelyet 1997. júliusában bocsátottak ki. Ez jelentős és átfogó bemutatása az Európai Unió prioritásainak a jövő évszázadra és az európai integráció új korszakát jelzi. Három részből épül fel, amelyek a következőkkel foglalkoznak:

- az Unió főbb politikáinak jövőbeli formái – pl. a Közös Agrárpolitika és a Strukturális Alapok;
- az EU pénzügyi kilátásai a 2000-2006 közötti időszakban;
- a Bizottság *Véleménye* a tíz társult ország tagsági kérelméről.

A Véleményekben a Bizottság minden ország részére megjelölte az elsődleges területeket, amelyeken további munka szükséges. Javaslatára szerint Magyarországgal, Lengyelországgal, a Cseh Köztársasággal, Szlovéniával, Észtországgal és Ciprussal kezdődnek csatlakozási tárgyalások. Indítványozta, hogy a többi jelölt ország – Románia, Szlovákia, Bulgária, Lettország és Litvánia – vegyenek részt a megerősített csatlakozás-előkészítési stratégiában.

• *Mi az a „Csatlakozás-előkészítési stratégia” és a „Csatlakozási Partnerség”?*

A csatlakozás-előkészítési stratégiának két célja van:

- megismertetni a jelentkezőket az Unió politikájával és eljárásaival a közösségi programokban való részvételen keresztül (mint pl. a Socrates, a Leonardo da Vinci);
- együtt dolgozni mindegyik országgal a tagságért a *Csatlakozási Partnerség* keretében.

A Csatlakozási Partnerségen keresztül a Bizottság egy világosan körvonalazott program alapján működik együtt Magyarországgal. Minden egyes tagjelölt ország részére külön Partnerséget dolgoztak ki, ezeket 1998. március 30-án adták ki. Ezeket a Partnerségeket autóstérképekhez hasonlították – mutatják az előttünk álló utat és felhívják a figyelmet a veszélyes területekre, amelyekkel meg kell birkóznia, mielőtt egy ország folytathatja útját. Megállapítják a további munkát igénylő kiemelt területeket, amelyeket a Bizottság a Véleményekben megnevezett, és a rendelkezésre álló pénzügyi forrásokat, amelyek az országokat segítik a prioritások végrehajtásában, valamint a véghezvitel menetrendjét. Magyarország esetében a kiemelt területek többek között tartalmazzák az intézményi és adminisztratív kapacitás megerősítését, a hatékony határellenőrzés fejlesztését és a környezetvédelmi szabványok átvételét. A Csatlakozási Partnerség a Magyarországnak nyújtott támogatások minden formáját egyetlen keretben mozgósítja.

• *Hogyan segíti az EU pénzügyileg Magyarországot a tagságra való felkészülésben?*

Az EU 1990 óta támogatja Magyarországot a Phare-programon keresztül. A Phare támogatás a kulcsfontosságú gazdasági átalakítás és strukturális reform témáit célozva nyújtott segítséget, a magánszektor fejlesztésére, az oktatásra és képzésre, a mezőgazdaságra, környezetvédelemre és infrastruktúrára összpontosítva. Az 1990–1997 közötti időszakban a Phare-programok keretében 740 millió ECU (170 milliárd Ft) értékben kötöttek szerződést Magyarországon. 1998-tól a Phare támogatást intézményfejlesztésre (30%) és infrastrukturális beruházásokra (70%) irányítják.

A 2000–2006 közötti időszakban minden jelentkező országnak nyújtott pénzügyi segítyt megdupláznak, így a segíty eléri az évi 3 milliárd ECU-t (700 milliárd Ft). Ezt az összeget a 10 kérelmező ország között osztják el.

• *Mi az előző bővítések tapasztalata?*

Az EU eddig már négyszer bővült az 1957-es kezdet óta. A tapasztalat azt mutatja, hogy nincs két egyforma bővítés, mivel az országok a felkészültség eltérő fokán folyamodnak az Unióhoz való csatlakozásért. Spanyolországgal és Portugáliával hét évig tartottak tárgyalások, Ausztriával, Finnországgal és Svédországgal mindössze tizenhét hónapig (ezek az orszá-

gok már tagjai voltak az EFTA-nak – az Európai Szabadkereskedelmi Megállapodásnak – és három éve tárgyaltak már az EEA-val (Európai Gazdasági Térség). A lényeg, hogy egy ország sem csatlakozik, mielőtt felkészült lenne rá.

A korábbi bővítések tapasztalata azt is megmutatta, hogy gyakran ezek az Unión belüli változások katalizátorai. Az új tagok alkalmat teremtenek a közösségi intézmények belső reformjára és az Unió prioritásainak újraértékelésére. A jelenlegi bővítés jelenti a legnagyobb kihívást, amellyel az Unió eddig szembenézett, mivel sok országról van szó és mert ezek az országok csak nemrég kerültek ki egy centralizált rendszerből. Mindez jelentős hatással lesz az Unió jövőbeli politikájára.

• *Vannak-e hátrányai az integrációnak?*

Az embereknek érthetően vannak bizonyos félelmek az európai integrációval kapcsolatban. Egyesek úgy gondolják, hogy a szuverenitás és nemzeti identitás elvesztéséhez vezet. Mások attól félnek, hogy az egységes piac versenyében sebezhetőbbé válnak. Ezek természetes, egy ország csatlakozását megelőző félelmek. De a szuverenitás elvesztése helyett egy Tagállam inkább hozzáadja szuverenitását a szélesebb érdekekhez, amelynek eredményeképpen nemzetközi szervezetekben megnő az ország „súlya”. A verseny átrendeződést von maga után és minden átrendeződési folyamat elkerülhetetlenül hat azokra az ágazatokra, amelyek előzőleg védelem alatt álltak a régi rendszerben, de ha bölcsen fognak hozzá, ezek a változások feltétlenül nagyobb hatékonyságot és hosszú távon nagyobb életképességet biztosítanak. A jelenlegi Tagállamok általános üzenete az EU-tagság folyamatos támogatottsága (50 és 70% között az utóbbi 15 évben), valamint az igény, hogy az még nagyobb szerepet játsszon mindennapi életükben a következő évszázadban.

Sikertörténet

• *Környezetvédelem*

A *környezetvédelemben* az elsődleges sikertörténet a Központi Környezetvédelmi Alapon (KKA) keresztül bonyolított közös finanszírozású tőkeberuházásokban jelentkezett, ahol a kormányzati alapokat (a környezetszennyezési bírság) kombinálják a helyhatósági beruházások támogatására adott Phare támogatásokkal. A KKA széles körben finanszírozott környezetvédelmi tőkeberuházásokat és Magyarország környezetvédelmi fejlesztésének jelentős szereplőjévé vált. Egy nemrégiben nyitott KKV (Kis- és középvállalkozások) környezetvédelmi előirányzatot szintén Phare sikertörténetként könyvelhető el. Közös finanszírozású eszközként (Phare, EBRD és belföldi befektetők be-

vonásával) működik és az ország kitűzött céljainak megközelítésében segíti a magánszektor.

• **Közlekedés**

A közlekedési szektorban bel- és külföldi források mobilizációja kapott támogatást az infrastrukturális beruházási program további fejlesztésére, a Koppenhágai Közös Finanszírozású konstrukcióban, úgymint:

1. Az M2 program (Budapest-Vác) Phare társfinanszírozása az EIB-vel (1994.)
2. Egy elkerülő út konstrukciója az M5 programban (Budapest-dél) (1994.)
3. Phare támogatás egy nagyobb útrehabilitációs programnak, amely 30.000 km országos autópályahálózatot és a járműforgalom több mint 70%-át magába foglalja (1995.)

A jelentős infrastrukturális projektek társfinanszírozása Phare forrásból bizonyíthatóan jelentős szerepet játszott a Kormány ambiciózus beruházási programjának előrehaladásában, amely komoly hazai költségvetési kényszerrel nézett szembe.

• **Privatizáció (Ipari struktúraváltás**

A Phare támogatás minőségi hatással volt a privatizáció folyamatára, amelyet a következők példázhatnak:

1. a MATÁV sikeres privatizációja (a Phare által finanszírozott előzetes jogi szabályozási munka, amely a befektetők számára előfeltétel volt),
2. a cégértékelésben valamint a cégek környezettől függő kötelezettségeinek vizsgálatában használatos módszerek szabványainak és konzisztenciájának a továbbfejlesztése (ezt elősegítette a hosszú időn keresztül tartó mindennapos együttműködés az Állami Vagyongyűjtő és Végrehajtó Igazgatóság főosztálya, a Phare Iroda és Phare által fizetett tanácsadók között),

3. szerkezetátalakítási módszertan kifejlesztése (az erős ipari háttérű, több szakterületet egyesítő Phare finanszírozású team-ek megközelítésére alapozva, a mérhető eredményeket adó gyakorlati megbízásokra helyezve a hangsúlyt, a tanácsadó közreműködésének egyes szakaszait szorosan nyomkövetve, egymást követő célokkal és ellenőrzőpontokkal, és szoros együttműködéssel a tulajdonos szervezet, a vállalati menedzsment és a tanácsadó team-ek között),

4. a Phare által támogatott szerkezetátalakítási projektek közé olyan vezető ipari cégek tartoztak, mint a Rába (motor- és autóalkatrészgyártó), az Ikarus (autóbuszgyártó), a Hungalu (alumíniumgyártó), a Taurus (mezőgazdasági gumibroncsok és műszaki gumitermékek), a Tisza Cipő (cipőgyártó és -kereskedelmi vállalat); becslések szerint a Phare szerkezetátalakítási támogatása több mint 15.000 munkahely megtartásához járult hozzá.

• **Kis- és középvállalkozási szektor**

A kis- és középvállalkozások (KKV-k) a magyar gazdaság gerincét képezik. Az összes vállalkozásnak mintegy 90%-a KKV és ezek biztosítják a foglalkoztatás zömét. A Phare-program 1990 óta támogatja a KKV-k fejlesztését Magyarországon. A Phare volt a fő mozgatója a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (MVA) kialakításának, amely sikeres kölcsön- és mikrohitel-konstrukciókat vezetett be KKV-k indulásához és a meglévők életképességének biztosításához.

(Az MVA és a BVA tevékenységéről külön írásaink adnak képet. – A szerk.)

Európai Bizottság Magyarországi Delegációja
1016 Budapest, Bérc utca 23.
Telefon: 209-9700, 209-9710
Telefax: 466-4221

Fő tevékenység:

Az Európai Unió Bizottságának hivatalos képviselője

Nyilvános ügyfélszolgálat

Az Információs és tanácsadói szolgáltatások tárgykörei, az illetékes kontaktszemélyek neve és közvetlen telefonszáma. Általános és témaspecifikus információ az Európai Unió, illetve az Európai Bizottság tevékenységéről, Magyarországgal kialakult kapcsolatairól; Információ a Phare-programokról, illetve egyéb EU-szegélyprogramokról és kezdeményezésekről;

tanácsadás kontaktszemélyeket és intézményeket illetően. Információs és Sajtó Osztály közvetlen telefon: 209-9750 Dokumentáció, könyvtár: 209-9749

Ügyfélfogadási idő:

Előzetes bejelentkezés alapján.

Saját kiadású tájékoztató kiadványok:

Az Európai Bizottság hivatalos ingyenes tájékoztató kiadványai különféle témákban és nyelveken (részben magyarul is).

Intézményes kapcsolatok az EU központi szervezetivel:

Témától függően az Európai Bizottság illetékes főigazgatóságai.

Nagykövet:

Michael Lake